

Quodlibeti u vrijeme I. Zajca kao ravnatelja opere

(Povodom 140-godišnjice rođenja Ivana Zajca)

Izvedbe u zagrebačkom kazalištu tokom 19 godina kad je Zajc bio ravnateljem opere [1870/71—1889)] možemo svrstati u slijedećih pet skupina a) opere i operete, b) drame, c) quodlibeti, d) koncerti i e) razne priredbe.

Dok se o opernom i operetnom te dramskom repertoiru dosta pisalo, quodlibeti se samo spominju, pa se koristim zgodom ove obljetnice da se na njih поближе osvrnem.

Sam izraz označuje mješoviti raspored, po volji, po želji, iako ti rasporedi koji put znače i nužnost. Takvih je rasporeda u Zajčevo vrijeme bilo 41, poslije samo još nekoliko. Uglavnom radilo se o odlomcima iz pojedinih opera.

Razlozi za takve rasporede bili su različiti. Možemo ih svrstati u slijedeće skupine 1. Slučajevi bolesti. Kazalište u to doba nema tako veliki broj članova da bi imali po dva pjevača za istu ulogu. Veze nisu bile tako brze, da bi se u slučaju nagle bolesti nekog pjevača moglo pozvati na gostovanje pjevača iz nekoga drugoga kazališta, pa da se ne otkáže predstava, složio se raspored s raspoloživim pjevačima. Tipičan primjer bio je npr. 20. 12. 1873. kad pjevačica Neugebauer zbog promuklosti nije

mogla pjevati, pa je umjesto Rigoletta izveden quodlibet u kojem je — uz ostalo — izveden I. čin Rigoletta, u kojem Gilda još ne dolazi. 2. Nadalje su takovi mješoviti rasporedi priređivani prigodom predstava bilo u korist pojedinaca (Kašman, Prikril, Freudenreich), bilo u razne dobrotvorne svrhe (u korist pogorjelaca, mirovinske zaklade, bjeGUNACA iz Bosne, nadgrobnog spomenika za Josipa Freudenreicha). 3. I kod svečanih predstava (npr. u slavu boravka najvojvode Albrechta), a 4. koji put i kao zadnja predstava kazališnoga godišta, odnosno kao zadnja predstava prije ukidanja opere. — Daljnji razlozi su gostovanja, prvi (ogledni) nastupi, odnosno oprosne predstave. Kod gostovanja bilo da su to 5. gostovanja nekih uglednih pjevačica, bilo stranih, bilo naših koje s uspjehom djeluju u inozemstvu (Donadio, Vizjak, Chionni, LellisoVA, Kiseljak, Fohström). 6. kod zadnjih — od gostovanja u više večeri — također se pružila pjevaču mogućnost da se istakne u više svojih uloga. Spomenuli smo 7. prve nastupe i 8. oprosne predstave (Nolli).

Broj takovih quodlibeta u pojedinim godištim predstavlja slijedeća tablica

1870/1	71/2	72/3	73/4	74/5	75/6	76/7	77/8	78/9	79/80
5	1	2	3	3	1	6	2	2	2
1880/1	81/2	82/3	83/4	84/5	85/6	86/7	87/8	88/9	
6	1	1	—	—	2	1	1	2	

Prema tome najviše ih je bilo godišta 1876/7 i 1880/1 po šest, te 1870/1 pet; godišta 1883/4 i 1884/5 uopće ih nije bilo. Inače se broj kretao od 1 do 3 u pojedinom godištu. (Godišta 1878/8 isti je raspored izveden dva puta, pa je u ukupni broj unijeto kao jedan quodlibet).

Rasporedi. Na prvom od pet quodlibeta još nije naveden taj naziv. U početku taj izraz rabi Faller u kazalu svoje zbirke kazališnih rasporeda. Kasnije ćemo oznaku quodlibet naći i na kazališnim plakatima, ali ne uvijek (u godištu 1870/71, 25. 2. 1871. predstava br. 94) »pod osobnim ravnanjem I. pl. Zajca«, a u korist pjevača Josipa Kašmana izvodi se »Veliki dvopjev iz opere Seviljski brijač« (F. Gerbić i korisnik)*, arija sa zborom iz opere Trovatore, II. čin iz romantične opere Boisyska vještica (Zajc) i na kraju »Velika dramatična arija iz opere Don Carlos«. — Drugi quodlibet (predstava br. 104) 14. 3. 1871. imao je slijedeći raspo-

red: Dvopjev iz Seviljskog brijača, vesela igra »Ljubav ih mori« te dva odlomka iz Trovatora: Drugi dio (u stvari slika) I. čina i prvi dio IV. čina. Pjevali su gđa (Striga), Vomastini te gg. Gerbić, Kašman i zbor. — Treći quodlibet (predstava 107) 19. 3. 1871. počeo je Zajčevom »velikom ouverturom za Graničare«, slijedio je dvopjev iz opere Belizar »Kašman i Gjurkan) vesela igra To bijah ja! i veliki finale III. čina sa zborom iz opere Ernani. Pjevači tog odlomka nisu bili navedeni na rasporedu, ali je na arhivskom primjerku dopisano »gđa Kössler, gg. Gerbić i Kašman«. — Na četvrtome 26. 3. 1871. (predstava 110) Kašman je pjevao ariju iz Krabuljnog plesa, slijedila je vesela igra Vragoljica te »velika arija pred rakom i finale 3. čina« iz opere Ernani; pjevali su Gerbić, Kašman i Kösslerova. — Dne 7. 5. 1871. bila je svečana predstava »na korist pogorelaca virovitičkih« sa slijedećim rasporedom: Ouvertura iz opere »Nevjesta mesinska« od Zajca (pod njegovim ravnanjem), Proslav (sastavio Senoa, govorio Freudenreich) Meditacija o prvom preludiju od Sebastiana Bacha, sa-

* Imena skladatelja navedena su u pregledu izvedenih djela na kraju ovoga prikaza.

stavljena od Ch. Gounoda za fisharmoniku, glasovir i gusle. Slijedila je Jurkovićeva vesela igra Imenjaci, te Dva sna, pjesma od Procha uz pratnju dva violoncella i glasovir — pjevali su gg. Gerbić i Horvić, a svirali Oertl, J. Eisenhuth i Zajc. (Spomenimo usput da je dan prije 6. 5. 1871. bio u korist pogorjelaca koncert na kojem je prvi put nastupio 8-godišnji Franjo Krežma!).

Na jedinom quodlibetu godišta 1871/2, 26. 12. 1871. (predstava 48) izvedena je vesela igra Miris (H. Müller) i II. čin opere Trovator, te vesela igra Guščica iz Bukova (Bayard) i III. čin opere Ernani. Pjevači nisu navedeni na rasporedu, ali budući da su obje opere bile ovoga godišta na rasporedu, možemo iz vremenski blizih izvedbi prilično sigurno zaključiti tko je pjevao. Tako su u Trovatoru 19. 12. glavne uloge koje dolaze u II. činu pjevali Jankovska i Matilda Lesić te Gerbić i Kašman, a u Ernani 10. 12. pjevali su Jankovska i Vormastini te Gerbić (Ernani), Kašman (Karlo V), Novotny (Silva), Raverta (Rikardo) i Tercuzzi (Jago).

Godišta 1872/3, 29. 5. 1873. (predstava 158) dolazi oznaka »Quodlibet u 3 razdiela«. Označeno je: radi bolesti pjevačice Barth umjesto Boisijске vještice. U prvom dijelu izvedena su dva odlomka iz II. čina Trovatora (zbor cigana s arijom — M. Lesićeva i dvopjev — Gerbić i Lesićeva) i arija sa zborom iz III. čina Zajčeve Amelije (pjevao Kašman). U drugom dijelu rasporeda bila je arija sa zborom iz I. čina opere Ernani (Gerbić) i arija iz II. čina Balfeove opere Ciganka (pjevao Hynek). U trećem dijelu izvedena su 4 odlomka iz II. čina Zajčeve Boisijске vještice (dvije arije, pjevali Raverta odnosno Lesićeva i dva dvopjeva, Lesićeva i Kašman te Lesićeva i Plemenčić st.). — Dne 20. 8. 1873. kao predstava br. 162 izveden je »Operni quodlibet u 2 razdiela«, svaki dio počinje opernom predigrom, prvi iz opere Ciganka (Balfe), a drugi iz Zajčeve opere Ban Leget. U prvom dijelu slijede I. slika iz I. čina Trovatora (Tercuzzi sa zborom), prizor i dvopjev iz Zajčeve Amelije (M. Lesić i Raverta), napjev iz II. čina Trovatora (Novak sa zborom), prva slika I. čina opere Ernani (Gerbić sa zborom) te prizor u raci iz III. čina Ernani (Novak). U drugom dijelu pretežno su bila Zajčeva djela. Osim spomenute predigre Ban Leget »drugi razdiel« II. čina iz Boisijске vještice, Zajčev umešak iz I. čina opere Ciganka (Tercuzzi sa zborom) i Molitva iz II. čina opere Ban Leget (Raverta), a na kraju napjev iz II. čina Verdijeve opere Ernani (Novak sa zborom).

Napomena. 15. 11. i 22. 11. 1872. bili su koncerti, iako je za 15. 11. 1872. bilo označeno »koncertno-dramatička predstava« prigodom 25-godišnjice g. Antuna Svarca, ravnatelja orkestra narodnoga kazališta.

Godišta 1873/4. bila su tri quodlibeta (predstave 63, 187 i 194). Na prvome, 20. 12. 1873. umjesto Rigoletta zbog promaklosti pjevačice Neugebauerove, izveden je »Quodlibet iz slijedećih opera«: Prva slika prvog čina (Raverta sa zborom) i napjev kralja Karla V. iz II. čina (Kašman) Ernani, prvi čin Rigoletta (Gerbić i ensemble), Zajčev »uložak« za Ciganku (Tercuzzi), prizor u raci iz III. čina Ernani (Kašman), napjev Vašeka s početka III. čina Prodane nevjeste (Anton st.), napjev iz IV. čina Zajčeve Amelije (Kašman sa zborom) i pet odlomaka iz II. čina Boisijске vještice (2 napjeva — Raverta, Lesićeva, 2 dvopjeva — Lesićeva s Nova-

kom odnosno Plemenčićem st. i konac II. čina — ensemble). — Na slijedećem, 31. 5. 1874., kao posljednja predstava prije »kazališnih praznikah« izveden je cijeli II. čin Rigoletta (Erlesbek, Vormastini; Fassbender, Grbić, Kašman i muški zbor, prizori 1, 2, 3 (glazba od Zajca) i 10 (glazba od Aubera) iz II. čina opere Crni domino (Lesić, Vormastini i Novak), cijeli IV. čin Rigoletta (Erlesbek, Lesić, Grbić, Kašman, Fassbender). »Gđa Lesićka pjevati će meditaciju o Rigolettu za mezzosopran sastavljenu od I. pl. Zajca«. Nadalje prva slika I. čina Ernani (Raverta i muški zbor), prizor 1. iz III. čina Marte (Fassbender i muški zbor) te cijeli peti čin Fausta (Neugebauer, Grbić i Novak te muški i ženski zbor). — U Quodlibetu 27. 8. 1874. (po broju predstava spada još u godište 1873/4) prvi put su pjevali pjevači Epstein i Chlostik. Na rasporedu bili su odlomci iz opera Faust, Trovator, Marta i Amelija (Zajc — iako skladatelj u većini slučajeva nisu označeni) i to slijedećim redom: (I. razdjel) Prvi čin iz Fausta (Epstein i Chlostik sa zborom), Serenada iz Fausta (Chlostik), arija iz II. slike II. čina Trovatora (Kašman), dvopjev iz I. čina Marte (Epstein i Chlostik) — (II. razdjel) Arija iz III. čina Marte (Epstein), dvopjev iz I. slike IV. čina Marte (Lesićeva i Chlostik), arija iz IV. čina Amelije (Kašman) i I. slika II. čina Trovatora (Lesićeva i Epstein sa zborom).

I slijedećega godišta 1874/5. bila su tri quodlibeta (predstave br. 43, 119 i 133). Na prvome 28. 11. 1874. zbog hrapavosti g. Kašman umjesto Lucrezie Borgia pjevan je u I. dijelu III. čin iz Lukrecije Borgia, u II. dijelu 4 odlomka iz Crnoga domina (Recitativi — Vormastinijeva, dvopjev u II. prizoru — Lesićeva i Vormastini, dvopjev u III. prizoru — Vormastini i Novak, te napjev u IV. prizoru »Deo gratias« — Novak), a u III. dijelu V. čin Fausta. Tu pjevači nisu navedeni, ali na izvedbi Fausta od 21. 11. 1874. pjevali su Kotasova, Grbić i Chlostik. — Na drugome, 16. 3. 1875. izvedeni su odlomci iz opera Seviljski brijač (I. prizor I. čina, Lendinara i Anton), Trovator (I. čin i I. slika IV. čina, Neugebauer i Vormastini, Gerbić, Kašman, Chlostik i Rangl), Prodane nevjesta (soprovodjevač Vašekov iz I. slike II. čina, Anton) te Krišpino i kuma (I. slika III. čina, Lendinara, Kašman, Novak i Anton). — I konačno treći, radi bolesti gđe Lesić umjesto opere Krišpino i kuma, 13. 4. 1875. s odlomcima iz Seviljskog brijača (I. slika I. čina, Lendinara, Anton ml. i muški zbor), Crnoga domina (dvopjev Vormastini i Novak, pjesma Deo gratias — Novak), Trovatora (soprovodjevač za bariton iz II. čina, Kašman sa zborom), Ciganke (III. slika II. čina, Chlostik) i Rigoletto (III. čin, Neugebauer te Lendinara, Kašman, Novak i Anton ml.).

Godišta 1875/6. bio je samo jedan quodlibet (bez te oznake) u korist Mirovinske zaklade narodnog zemaljskoga kazališta (27. 3. 1876. predstava 133.). Izvodio se I. čin opere Stradella Daneš, Gerbić, Chlostik), III. slika III. čina opere Strijelac [vilenjak] (Daneš i Lesić, Gerbić, Nodli, Anton ml. i Chlostik) te III. čin iz opere Ernani (Ferenci, Vormastini, Gerbić, Chlostik, Anton ml. i Rangl), a Don Carla pjevao je »iz uslužnosti« Lacko Poljak).

Godišta 1876/7. bilo je čak šest quodlibeta (prva četiri pod tim naslovom). To je — uz sezonu 1880/1, kad ih je također bilo šest — ujedno najveći broj takovih priredbi u jednom godištu. Prva dva bila su prigodom gostovanja pjevačice Bianke Donadio, a treći i četvrti prigodom gostovanja naše

pjevačice Eme Vizjakove, koja je u to vrijeme djelovala u inozemstvu. Na prvome (7. 2. 1877, predstava 96) izveden je II. i III. čin iz opere Faust (Donadio, Vormastini i Lesić, Gerbić, Chlostik, Noli [Valentin] i Kratochvil), veliki prizor III. čina iz opere Lucia [Lammermoorska] (Donadio) i II. polovica I. slike u II. činu iz opere Don Juan (B. Donadio pjevala je Zerlinu, Juana Nollu, a Massetta Anton ml.). Tri dana kasnije, 10. II 1877. (predstava 98) B. Donadio pjeva (uz Lesićku, Kompita, Chlostika i Antona ml.) II. čin iz opere Marta, I. sliku iz II. čina Seviljskog brijača (Almaviva: Kompit, Figaro: Anton, Bartolo: Kratochvil, Don Bazilio: Chlostik), Valse Dinorah od Meyerbeera, Hrvatsku popievku na riječi E. T. (Josip Eugen Tomić), koju je Zajc za nju uglazbio i posvetio joj; radi se o popijevci Hajd u kolo, op. 410. Zatim se izvodi I. slika II. čina Trovatora (Lesić, Gerbić, Kazil [Ciganin] i Rangel [Glasnik]), a na kraju je B. Donadio izvela veliki prizor iz III. čina opere Lucia.

Na dva quodlibeta prigodom gostovanja Eme Vizjak izvedeni su 17. 4. 1877. (predstava 142) odlomci iz opera Trovator (II. slika I. čina, uz sudjelovanje Vormastinijeve, Gerbića i Nollija (La contessa d'Amalfi) (od Petrelle — ovaj put skladatelj nije bio naveden. Recitativ i balada, izveli Vizjak, Rangel, Gerbić i zbor) i Rigoletto (II i III čin, sudjelovali su M. Lesić, Kompit, Nollu, Chlostik [Sparafucille], Kratochvil [Monterone] te u manjim ulogama Horvatuš [paž], Anton ml. i Kazil). Vizjakova je pjevala u sve tri opere; 26. 4. 1887 (predstava 149) izveden je Veliki dvopjev iz opere La contessa d'Amalfi (od Petrelle; Vizjak i Gerbić), II čin iz opere Rigoletto (podjela uloga kao 17. 4.), IV čin iz Trovatora (»svršit će se s dvopjevom Leonore s grofom Lunom«; Vizjak, Gerbić i Nollu) te na kraju Zajčev hrvatski samopjev »Domovina« (»pjeva gdja Vizjak i njoj posvećen po skladatelju« To je popijevka op. 412, na riječi A. Niemčića Gori nebo visoko ...).

Dne 10. 5. 1877. (kao predstava 158) izveden je — »u slavu boravka Nj. ces. kr. Visosti ces. kr. maršala prejasnoga gosp. Nadvojvode Albrechta u gradu Zagrebu« — slijedeći Program: I. (Zajc: 3, 7. i 8. slika iz opere Zrinjski (Vizjakova pjevala je Jelenu, M. Lesić, Nollu, Gerbić te u manjim ulogama Kratochvil [Alapić] i Rangel [Paprutović]), II. Gospodin Franjo Krežma (alij nije navedeno što je izvodio), III. (druga slika III. čina iz opere Ernani (Vizjakova je pjevala Elviru, Vormastinijeva, Gerbić, Nollu [Karlo V.], Chlostik [Silva], Anton ml. i Rangel). — Mjesec dana kasnije, 10. 6. 1877. (predstava 172) u korist Marije Prikrilove pjevao se »slijedeći Program«: II. čin iz opere Norma (Prikrilova pjevala je Adalgisu, Ferencijeva Normu, sudjelovali Vormasini te gg. Gerbić, Kratochvil i Rangel) te 2, 3, 5. i 8. slika iz Zrinjskoga (Prikrilova je pjevala Jelenu, u ostalim ulogama M. Lesić, Nollu, Gerbić, Kompit [Sokolović], te Kratochvil i Rangel).

Slijedeća tri godišta ima po dva quodlibeta u svakom godištu. Tako je prigodom gostovanja Emilije Chiomi »s kazališta Njezina Veličanstva u Londonu« 25. 10. 1877. (predstava 20.) izveden slijedeći raspored: Ouvertura (bez oznake koja), Romanca iz opere Mignon uz glasovir, III. čin iz opere Faust, II. slika I. čina Trovatora (Dopisani na rasporedu Nollu, Ferenci i Gerbić) te Veliki prizor iz III. čina opere Lucia. (Pratnju na glasoviru »pre-

uzeo je ravnatelj g. I. pl. Zajc iz naklonosti prema gostinji«). Prije toga, E. Chiomi gostovala je dva puta kao Margareta u Faustu (16. i 23. 10. 1877). — Drugi quodlibet bio je 5. 4. 1878. (kao predstava 131) u korist bosanskih bjegunaca. Izvedena je predigra Ban Leget, dvopjev iz III. čina Un Ballo in maschera (Giunti — Barbera i De-Negri), Finale iz II. čina Bellinijeve Sonambule (Vojačekova, Lesićeva, Vanzetti i zbor), III. čin opere Ernani (Giunti — Barbera, Grbić, Mirski, Kratochvil i zbor), Arija »Una voce poco fa« iz Seviljskog brijača (Vojačekova) i II. čin Donizettijeve Lucrezie Borgia (Giunti-Barbera, De-Negri, Mirski i Anton).

Godišta 1878/79, 8. 3. 1879. (predstava 118) zbog promuklosti De-Negrija, umjesto Lucije Lammermoorske izvodi se quodlibet sa slijedećim rasporedom: Prva i šesta slika iz opere Zrinjski, Velika arija u III. činu iz opere Lucija, Dvopjev u IV. činu iz Trovatora i I. slika u III. činu iz Čuvidskog plesa. Pjevači nisu navedeni, ali prema izvedbama navedenih opera u vremen u od 28. 1. — 5. 3. 1879. pjevali su u Zrinjskomu Kratochvil Sulejmana, Janковиć Sokolovića, Anton ml. Levija, te manje uloge Plemenčić, Kazil i Reissner, Luciju Prikrilova, u Trovatoru — nije navedeno dvopjev iz koje slike IV. čina, no očigledno je da se radi o dvopjevu Leonora — grof Luna, Giunti — Barbera i Mirski, a ne o onome Azucena — Manrico zbog bolesti De Negrija, koji pjeva Manrica, a u Čuvidskome plesu Giunti — Barbera, Prikril, Mirski te Anton ml. i Kratochvil (urotnici). — Kao posljednja operna predstava prije »kazališnih praznikah« ujedno oprosna predstava više pjevačica i pjevača (Giunti — Barbera, Prikril, Lesićeva, De-Negri, Mirski i Kratochvil) izveden je — 13. 5. 1879. (predstava 166) — I. čin Lizinke, dvopjev za sopran i bariton iz III. čina Hugena, Arija Gilde iz I. čina Rigoletta, II. čin Lukrecije (Borgia), dvopjev za sopran i bariton iz VIII. slike Zrinjskog, dvopjev za sopran i tenor iz III. čina te IV. čin opere Ruy Blas. (Bez posebne oznake pjevača, ali budući da je to bila oprosna predstava naprijed navedenih pjevača, to je jasno da su i sudjelovali u tom rasporedu. 17. i 19. 5. bio je koncert opernih solista Prikril, De Negri, Mirski i Kratochvil. Usput spominjemo da će M. Lesić, De Negri i Kratochvil pjevati i slijedećih godišta).

Dne 7. 10. 1879. (predstava br. 6) na quodlibetu koji nije unijet u abecedno kazalo Fallerove zbirke plakata, izvedena je I. slika II. čina Trovatora (Lesić, De Negri i ženski zbor) I, VI i VII slika Zrinjskog (Lesić, Gabrielli, De-Negri, Kratochvil, Anton ml. i zbor) te prva polovica III. čina Lizinke (De Negri, Anton ml. i ženski zbor), dok je 4. 5. 1880. (predstava 151) prigodom zadnjega gostovanja baritona Nollija izveden II. čin Afrikanke (arija slike, dvopjev Selike i Neluska, dvopjev Vasca i Selike), III. čin (svršava s barcarolom Neluska) i cijeli IV. čin iste opere, zatim II. slika II. čina Trovatora (recitativ i arija grofa Lune), III. čin I. promjena iz opere Čuvidski ples (Arija Amelije i romanca Renata). Vjerojatno samo nabrojani odlomci iz dotičnih činova.

Prva priredba u godištu 1880/1. bila je 2. 10. 1880. Raspored bio je razdijeljen u četiri dijela, u prvom izveden je I. čin (Prikril i Kramberger, De Negri i Cesari te cijeli zbor) te arija i prizor »Mi nismo ništa krive« (Anton ml. i ženski zbor) iz III. čina Lizinke, u drugom dijelu odlomci iz Tro-

vatora (arija iz II. čina, Matačić i muški zbor) i Zrinjskoga (VI slika [Smrt Sulejmana], Kratohvil, Anton ml. i Plemenčić), u trećem dijelu iz Ruy Blas (dvopjev iz III. čina, gđa Bonal i De Negri) i iz III. čina opere Tvardovski (napjev prosjakinje — M. Lesić, ženski zbor prosjakinja, dvopjev — Krambergerova i Anton ml, četveropjev slavulja — gdice Vormastini, Pavanka, Plemenčićeva i gđa Rangel), a u četvrtom I dio III. čina iz Trovatora (Bonal, De Negri, Matačić i muški zbor).

Veliki potres 9. studenoga 1880. oštetio je i kazališnu zgradu, pa neko vrijeme (od 7. 11. 1880 — 16. I. 1881) nije bilo kazališnih predstava u Zagrebu. Kazalište je u to vrijeme gostovalo u Karlovcu gdje je u vremenu od 25. 11. 1880. do 9. I. 1881. izvelo 30 predstava. Na rasporedu od 7. 11. 1880 (predstava 26, Nestrojeva šaljiva igra Mjesečnjaci) bila je najava slijedeće predstave u srijedu 10. 11. 1880. u korist J. Freudenreicha: II čin Lizinke, Partija Piketa i III. čin opere Ruy Blas. No ta najavljena predstava nije — radi potresa — održana toga dana, nego tek 1. 2. 1881. kao predstava 35 s nešto izmijenjenim rasporedom. Tada se »u korist reditelja (sic!) opere i glumca J. Freudenreicha« izvodila vesela igra Partija piketa. Prije toga izvodila se predigra iz Zajčeve opere Boysiska vještica, velika arija sa zborom iz II. čina Trovatora (Matačić i muški zbor) i velika arija iz Margarete (Faust, Prikrilova), a na kraju rasporeda izveden je II. čin Boysiske vještice (M. Lesić, Prikrilova, Matačić, Moretti, Anton ml., Kazil i zbor). Spomenimo usput da je kao prva priredba u zagrebačkom kazalištu poslije potresa bio 16. 1. 1881. (predstava 27) priređen »prvi veliki krabuljni ples«; dirigirao je A. Švarc.

Istoga godišta bilo je još četiri mješovita rasporeda prigodom četiri gostovanja pjevačice Belle Lellisove. Budući da se u sredini tih rasporeda nalazila po jedna dramska izvedba, Faller ih u svom abecednom popisu ne upisuje pod quodlibet, nego prema naslovu dotičnoga dramskoga djela. Na predstavi 38, 5. 2. 1881. izvodi se Ouvertura Lizinke, arija iz I. čina Trovatora (Lellisova) te dvopjev, arija i romanca iz III. čina Čuvidskog plesa (Lesić i Matačić). Slijedila je šala Tri tjedna oženjen, a na svršetku Arija iz Lizinke (Anton ml. i ženski zbor), te arija (Lellisova) i dvopjev (Lellisova i Matačić) iz Traviate. (Slijedeća izvedba spomenute šale, 24. 3. nije bila uz glazbene točke, nego su poslije nje izvedeni vesela igra Uboica i šala Lokot). — Prigodom drugoga gostovanja Lellisove, 10. 2. 1881. (predstava 41) izvedena je arija iz III. čina Margarete (Faust, Lellisova), arija iz III. čina Traviate (Matačić), arija (Zajčev umetak, Anton) i dvopjev iz Ciganke (Lesić i Anton ml.). Slijedila je vesela igra Ubojica, a na svršetku arije iz Favorite (Kramberger), Čuvidskog plesa (Matačić, opet pisano s dva tt) i IV. čina Trovatora (Lellisova) te dvopjev iz IV. čina Trovatora (Lellisova i Matačić). — Dne 22. 2. 1881. (predstava 49) izvedeni su napjev iz IV. čina (Kramberger) i dvopjev iz istog čina (Kramberger i V. Anton) opere Ruy Blas, napjev (Lellisova) i dvopjev (Lellisova i Matačić) iz I. čina Ernanija. Slijedio je igrokaz Gringoire, a na svršetku Arditijev valčik L'estasi (Lellisova) i tri odlomka iz Zrinjskoga: Napjev iz II. slike (Kramberger), Romanca iz V. slike (Matačić) te dvopjev iz VIII. slike (M. Lesić i Matačić). — I konačno 4. 3. 1881. (predstava 56), četvrto i zadnje gostovanje B. Lellisove: Dvopjev iz Traviate (Lellisova i Matačić), dvopjev iz opere Svi pod krinkom (Lesić i Anton ml.), valčik L'estasi od Arditija

(Lellisova) Romanca (Matačić) i dvopjev (Lesić i Matačić) iz Zrinjskoga. Poslije igrokaza Gringoire izvedeni su iz Ernanija arija (Lellisova), dvopjev (Lellisova i Matačić) i III. čin (Lellisova, Vormastini te Moretti, Matačić, Šubir i zbor).

Slijedeća dva godišta [1881/2. i 1882/3.] bio je po jedan quodlibet. Tako 31. 5. 1882. kao posljednja (164) predstava prije kazališnih praznika i zadnje gostovanje gđe E. Giunti-Barbera Ruy Blas »izpustiv I. čin i finale III. čina«. Prije toga izvedena je predigra i II. slika II. čina Moć sudbine (Dotti, Tercuzzi, Anton i muški zbor), a poslije Ruy Blasa cijeli IV. čin iz opere Roberto đavo (Prikriil, De Negri, Kazil i mješoviti zbor).

Dne 18. 5. 1883. (predstava 170) izvedena je u I. dijelu rasporeda Ouvertura od F. Pokorni-a, I. promjena I. čina Goetheova Fausta u prijevodu H. Badalića čitao je A. Fijan, veliku ariju iz II. čina opere Gvaranac pjevala je Ema Rütli, a Svarcovu Fantaziju za gusle »gudio« je Robert Kronfeld. U drugom dijelu rasporeda izvedena je Rorauerova soloscena Jegjupčanin (Fijan kao Čubranović) te III. čin Aide (Rütli, Raverta i Vespasiani). Jedan dio čistoga prihoda namijenjen je za podignuće nadgrobna spomenika pokojnomu Josipu Freudenreihu.

Daljnja dva godišta (1883/4. i 1884/5.) nije bilo quodlibeta.

I za godište 1885/6. u Fallerovu kazalu nije naveden ni jedan quodlibet, iako možemo ovamo ubrojiti rasporede dviju predstava. Dne 1. 12. 1885. (predstava 46) izvedena je 6. i 8. slika Zrinjskoga (bez oznake pjevača, no vjerojatno isti kao kod slijedeće izvedbe dotičnih slika), zatim vesela igra *On je gluh*, te I. slika IV. čina Aide s Marom Kiseljak kao gostom u ulozu Amneris. (Faller tu predstavu unosi pod Zrinjski (6. i 8. slika) i Aide (IV. čin). Dva dana kasnije, 3. 12. 1885. (predstava 48) izvode se ista djela, samo iz Zrinjskoga 1., 5., 6. i 8. slika — valjda je prošli raspored bio prekratak, a navedeni su i pjevači Vespasiani, Lesić, Prikriil, Deskašev, Knežević (Alapić) i Štepić (Paprutović) te Tercuzzi, Rangl (Sokolović), Anton (Levi), Plemenčić, Kazil i Šubir; kod Aide bez poblize oznake odlomka (vjerojatno kao 1. 12.) uz navod Kiseljak kao gost kao Amneris i Deskašev kao Radames.

Godišta 1886/7. izvedena je 25. 11. 1886. (predstava 42) »predstava uz slijedeći program«: Ernani, recitativ i arija »O blagi senki mladosti« iz III. čina (»pjeva u kostimu uz pratnju orkestra g. Nolli«). Zatim igrokaz u 2 čina Siromašni markiz. Poslije I. čina pjevao je Nolli (također u kostimu i uz orkestar) romancu »Za moje si izdajstvo osvećena« iz III. čina Dimorah, a poslije II. čina — dakle na kraju predstave — izvedene su 5. i 8. slika Zrinjskoga (Nolli, Lesić, Deskašev, Knežević [Alapić], Štepić [Paprutović] i Rangl [Sokolović]). »Ovom se predstavom oprašta g. J. Nolli sa slavnim općinstvom«.

Godišta 1887/8. kao pretposljednje i posljednje gostovanje Alme Fohström izveden je 20. 3. i 22. 3. 1888. (predstave 129 i 131) isti raspored: III. čin iz opere Margareta (Fohström, M. Freudenreich [Siebel] i Vormastini te Deskašev i Tercuzzi). II. slika I. čina opere Macbeth (Barberini, Vespasiani, Knežević, Šarer, Deskašev, Tercuzzi i Rangl — »čin svršuje sa dvopjevom gđne Barberini i g. Vespasiani-a bez finale-a«), Recitativ, romanca i

arija iz II. čina opere Dinorah (Fohstöm), IV. čin iz Gioconde (Barberini, M. Lesić [Laura], Camarota, Vespasiani te Rangl i Knežević) te Prizor, legenda kćeri Paria iz II. čina opere Lakme (Fohström).

I konačno zadnjega godišta pod Zajčevim vodstvom, prije ukidanja opere (1888/9), dva mješovita rasporeda: 27. 11. 1888. (kao predstava 42), umjesto Traviate — zbog naglo oboljelih Lesića i Avoleda — izvedena je II. slika III. čina Trovatora, V. slika iz Zrinjskoga i V. čin iz opere Afrikanka. Pjevači nisu navedeni na rasporedu, ali su u vremenski blizim izvedbama tih opera pjevali u Trovatoru (29. 12. 1888.) Barberini, Vormastini, Camarota i Vespasiani, u Zrinjskome (9. 12. 1888.) Vespasiani, M. Lesić, Barberini, Deskašev, Z. Freudenreich [Sokolović] te Vulaković [Alapić] i Kirin [Paprutović], a u Afrikanki (20. 11. 1888.) Avoledo — Ines, Barberini — Selika i Vespasiani — Nelusko. Iste večeri izveden je Mussetov proverb *Valja li da su vrata otvorena ili zatvorena*, a na kraju *Momci na brod* (pod ravnanjem Fallera, 25-ti put. Pjevali su V. J. Anton — Piffard, gđa Flieder — Bibiana, gdčna Frasinelli — Makso, Sajević — Profond i M. Freudenreich — Ema). — Quodlibet 31. 5. 1889, zadnja (170.) predstava prije prvog ukidanja opere: I dio: Napjev iz Gioconde (M. Lesić), dvopjev iz Hugenota (Barberini i Tercuzzi), Švarcova popijevka Nesuđenoj (Camarota), napjev iz Robert đavo (Avoledo), napjev iz Don Carlosa (Tercuzzi) te arija i dvopjev iz Gioconde (Barberini, Vespasiani), II. dio: Balada iz Gvaranca (Vulaković i muški zbor), Sposa sara la mia bandiera od Ritoli-ja (Camarota) te II. čin iz opere Boisyjska vještica.

Pregled izvedenih djela. Od Zajčevih kazališnih djela izvedeni su odlomci iz 11 djela (37 puta), najčešće iz Zrinjskoga (12 puta), zatim iz Boisyjske vještice (6), Amelije i Lizinke (po 4 puta), Zajčev umetak za Balfeovu operu Ciganka (3), Ban Leget (3), po 1 put iz Tvardovskog i Zajčev umetak za Auberovu operu Crni domino, zatim Momci na brod te predigre Graničari i Nevjesta mesinska.

Verdi je zastupan s 9 djela (57 izvedbi), najčešće iz Trovatora (21!). Trovator je poslije Fausta najviše davana opera u Zajčevo vrijeme. Faust je izveden 95 puta, a Trovator 74 puta. Slijede odlomci iz opera Ernani (14 puta), Čuvidski (Krabuljni) ples i Rigoletto (po 6 puta), Traviata i Aida (po 3 puta), Don Carlos (2), a Moć sudbine i Macbeth po 1 put.

Od ostalih talijanskih skladatelja na rasporedima quodlibeta našli su se odlomci iz djela Do-

nizettija (Belizar 1 put, Lucrezia Borgia 3, Lucia Lammermoorska 4, Favorita 1), Bellinija (Norma i Sonambula po 1 put), Rossinija (Seviljsi brijač 6 puta), Marchettija (Ruy Blas, 4), Petrelle (La contessa d'Amalfi, 2), Ponchiellija (Gioconda 2), Pedrottija (Svi pod krinkom, 1) i braće Ricci (Krišpino i kuma, 1) ukupno 12 djela devetorice skladatelja, ukupno 27 puta.

Od odlomaka iz francuskih opera Gounodov Faust (8 puta), Auberov Crni domino (3), od Meyerbeera Dinorah (3 puta), a po 2 puta odlomci iz Hugenota, Robert đavo i Afrikanka, te po jedan put iz Mignon (Thomas) i Lakme (Delibes) — svega 8 djela petorice skladatelja (22 puta).

Od njemačkih opera iz Marte (3 puta) i Stradelle (1) F. Flotowa te po 1 put iz Mozartova Don Juana i Weberova Strijelca vilenjaka (4 djela trojice skladatelja, 6 puta), a od ostalih 4 puta iz Balfeove Ciganke te po 2 puta iz Smetanine Prodane nevjestice i Gomesova Gvaranca (3 djela trojice skladatelja, 8 puta).

Ukupno su od glazbenih kazališnih djela na 41 quodlibetu izvedeni odlomci iz 47 djela 22 skladatelja, svega 157 puta.

Osim toga na tim quodlibetima izvedene su popijevke Zajca (Hajd u kolo, Domovina), Švarca (Nesuđenoj), Procha (Dva sna), Ritolija (Sposa sara la mia bandiera), Arditijev valcer L'estasi i Zajčeva Meditacija o Rigolettu, nadalje Švarcova Fantazija za gusle, Gounodova Meditacija o prvom preludiju J. S. Bacha (za fisharmoniku, glasovir i gusle), Ouvertura F. Pokornija i jedna ouvertura (bez pobliže oznake), a nastupio je i naš guslač Krežma (nije navedeno što je izvodio — to bi se možda moglo ustanoviti iz novinskih kritika).

Od dramskih djela (14) koja su izvedena na tim quodlibetima bile su u glavnome vesele igre (9), tako Ljubav ih mori, To bijah ja!, Vragoljica, Imenjaci (Jurković), Miris (H. Müller), Guščica iz Bukova (Bayard), Partija piketa (Fournier i Meyer), Ubojica, On je gluhi, šala Tri tjedna oženjen, igrokazi Gringoire (2 puta), Siromašni markiz, soloscena Jegjupčanin (Rorauer) i proverb Valja li da su vrata otvorena ili zatvorena (Musset), nadalje Freudenreich je govorio Šenoin Proslav, a Fijan je čitao I. promjenu I. čina Goetheova Fausta.

Osim izvedenih djela, iz gornjeg prikaza vidimo koji su pjevači djelovali odnosno gostovali u pojedinom godištu te koje su uloge pjevali.

Napomena: Imena su pisana kako su navedena na pojedinim rasporedima, na pr. Gerbić i Grbić, Mattačić i Matačić, Camarota i Cammarota.